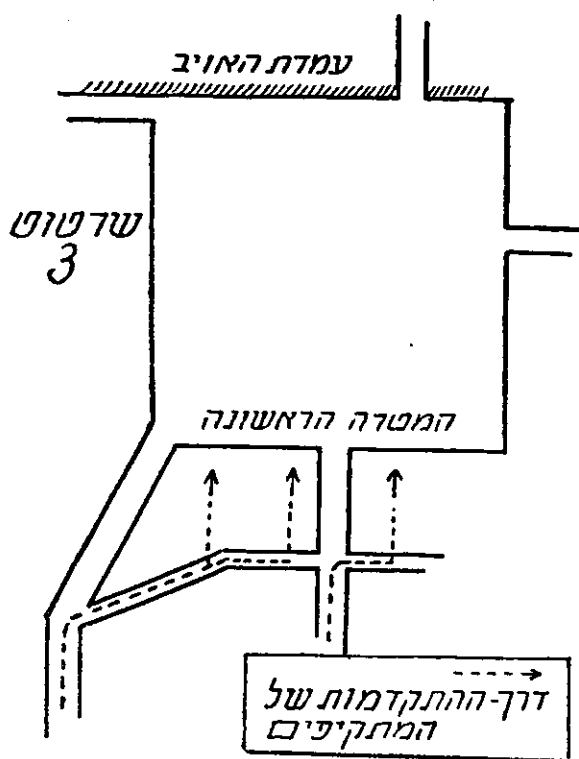

לנקודת-היציאה, ובהיותו נתון לאש המגינים יהא גורלם של התוקפים קשה. על כן חשוב הדבר, כצעד ראשון, להשתלט על כמה מן הבנינים בצד הקרוב של

הככר (עיין שרטוט-3), ומכאן להשיב על אש האויב ולכסות בדרך זו על נקודת-היציאה. במצב כזה נעשים הבנינים בצד הקרוב של הככר למטרה הראשונה של ההתקפה. עד שילכדו הבנינים האלה ואש האויב תוכרע על ידי כך, יש לדאוג שנקודת-היציאה העיקריות אל הככר תהיינה פנויות מחיילים, שאם לא כן תהיינה האבידות מרובות. הבנינים המהוים את המטרה הראשונה — יש ללכדם מן העורף על ידי חיילים, המתקדמים ברחובות צדדים, או עוברים דרך בתים וכו' (כנראה בשרטוט). משהשתלטו האנשים על הבנינים האלה, רשאי המפקד לבחור, לפי ראות עיניו, אם להשתער בהתקפה חזיתית, בכסותו באש מכונות-יריה ורובים את ההתקדמות דרך הככר; או, שמוטב

לו לקיים תגרת-אש עם האויב בחזית, ובו בזמן תשתדל ההתקפה העיקרית לאגוף את האויב בדרך עקיפין. אם יבחר בהתקפה חזיתית יש להשתמש במרגמות וברימוני רובה, כשישנם, כדי להרעיש את האויב לפני ההשתערו. אם האויב מחזיק בגנים אשר במרכז הככר, והם מוקפים גדר כבדה שאין לטפס בה, כמתואר לעיל, אין לנסות בהשתערו בלתי אם במקרים יוצאים מהכלל ואחרי הכנה יסודית. בדרך כלל, אפשר למנוע את תאויב מהחזיק בגנים לאחר שהבנינים הגבוהים אשר מסביב להם הם בידי התוקפים; המרגמות אשר בידי אלה, הרימונים, אש הרובים ומכונות היריה הנשלחת בזוית תלולה, כל אלה יפעלו פעולת השמד על צבא האויב אשר מלמטה על פני הקרקע.

ד. ק.

ק פ ר י ס י ן

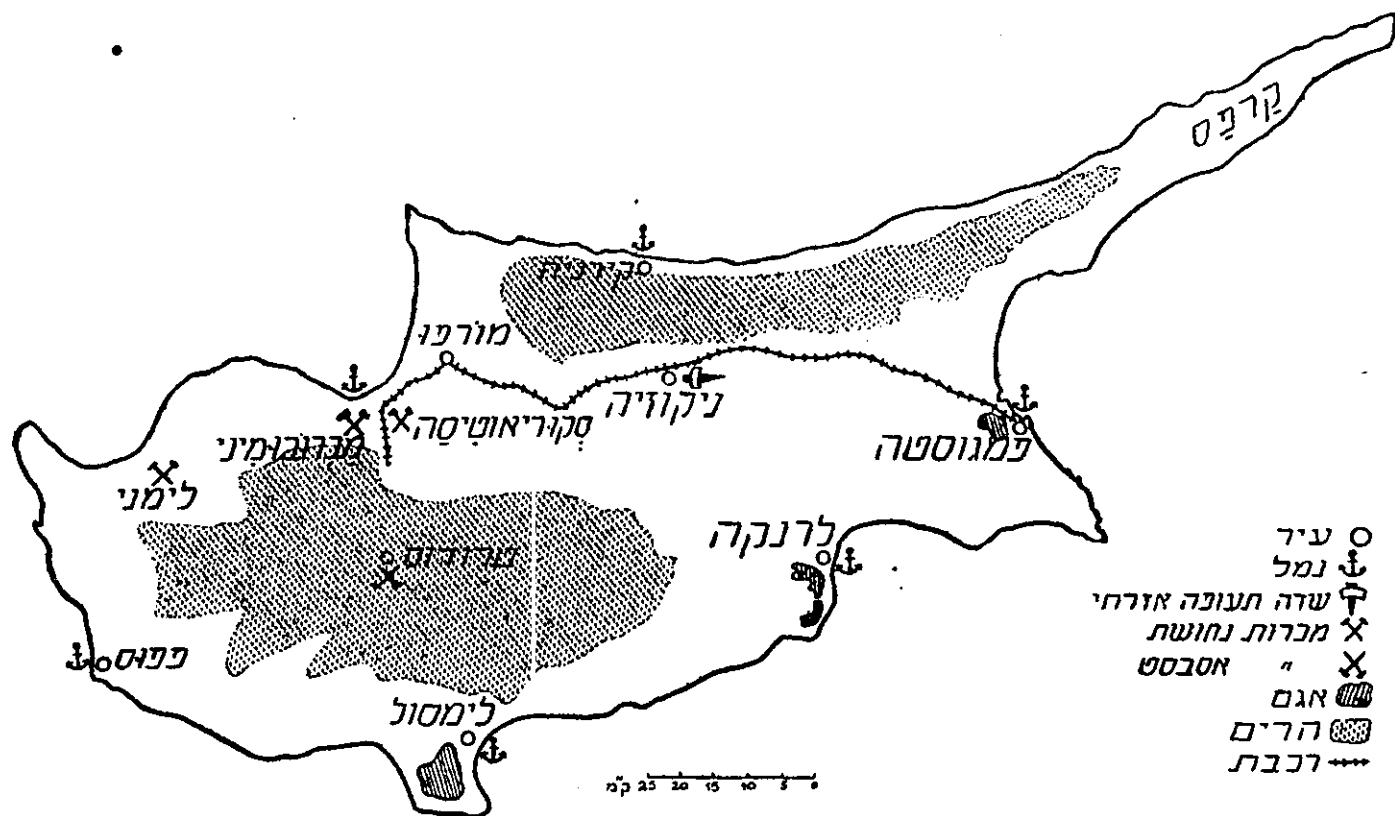
קפריסין הוא האי השלישי בגדלו בים התיכון. שמחו הוא 9.300 ק"מ² מר, * הרי הוא קטן, אפוא, מנפת באר-שבע ושוה בערך לשמחם של מחוז ירושלים והנפות שכם, ג'נין, חיפה עכו וצפת יחד. האורך הגדול ביותר של האי הוא 225 ק"מ, והרוחב הגדול ביותר — קרוב למאה ק"מ. האי שוכן באמצע האגן המזרחי של הים התיכון, במרחק של 200 ק"מ מבירות, של יותר מ-400 ק"מ מפורט-סעיד ושל 550 ק"מ מאלכסנדריה. מקפריסין עד החוף הדרומי של תורכיה פחות ממאה ק"מ, עד האי רודוס 300 ק"מ. ועד כרתים 575 ק"מ. המספרים האלה קובעים את חשיבותו האסטרטגית של האי כבסיס ונקודת-הגנה קדמית של העמדות הבריטיות במזרח הים התיכון, וז. א. גם כנקודה תיצונית ביותר העלולה לסבול ראשונה מהתקפת אויב.

ימים רבים נחשב האי על האימפריה העותומנית. משנת 1878 נמסרה הנהלת השלטון באי לידי האנגלים, על סמך חוזה עם הסולמן התורכי. עם כניסת תורכיה למלחמת העולם הקודמת בנובמבר 1914,

* סיציליה 25.500 קמ"מ, סרדיניה 23.520 קמ"מ.

סיפחה אנגליה את קפריסין אליה באורח רשמי, ובשנת 1925 ניתן לאי סמטום של מושבה בריטית. בראש האדמיניסטרציה עומד מושל בריטי.

מצבו של האי במזרח הים התיכון, ברוחב גיאוגרפי של 35 מעלות, גורם, שאקלימו דומה בהרבה לאקלים ארצנו. גם שם אנו מוצאים שתי עונות עיקריות. עונת הגשמים של קפריסין חלה כמו בארצנו, באותם החדשים. וכמו אצלנו משתנה גם שם כמות הגשמים באופן ניכר משנה לשנה. הכמות השנתית הממוצעת היא 400—600 מ"מ, שעולה, לפי מפתו של אשבל, ליותר מאלף מ"מ בהרים הדרומיים. החלק היבש ביותר הוא המישור המרכזי, ששם הכמות הממוצעת היא למטה מ-400 מ"מ. מפני כמות מוגבלת זאת של גשמים, היורדים בעונה מסוימת בהחלט, אין בקפריסין נהרות זורמים, כי אם רק ואדיות המתמלאים מים זורמים בעונת הגשמים, ורק לתקופות קצרות אחרי ימי-גשם.

האי ימצאין בנוף רב-גוני. החלק הדרומי הוא נוש הרים כולו, והגבוה שבהם הוא הר פרוזוס, 1953 מטר גבהו. הרים אחרים מגיעים לגובה של 1615, ו-1560 מטר. הפסגות הגבוהות ביותר מכוסות שלג עד לאביב. על הר פרוזוס מונח השלג, בדרך כלל, עד לחודש מאי. עקירת היערות נתנה אותותיה גם בהרי קפריסין במשך מאות בשנים. מיעוט היערות ניכר בנוף. אולם מימי השלמון האנגלי באי מפלים גם בשמירת השרידים הקיימים מדורות וגם ביעור נוסף. אחת הבעיות הרציניות ביותר של היעור שם— בעית העצים* — ידועה לנו יפה גם כאן, בארץ ישראל. העצים הנפוצים ביותר בהרים הם האורן, האלון והברוש. בחלק הצפוני של האי משתרעת שרשרת הרים שניה, צרה מו של הנוש הדרומי. השרשרת הצפונית נמוכה מהדרומית, ופסגתה הגבוהה ביותר, האקרו־מנקרה, אינה אלא בת 1046 מטר, ואולם הריה הם, בדרך כלל, תלולים יותר. השרשרת הצפונית בנויה אבני-גיר, דולומיט וחול, — אבנים הידועות לנו היטב בארץ. בהרים הדרומיים בונות האבנים מסוג זה רק את החלקים החיצוניים שלהם, ואילו בחלקם העיקרי בנויים הם מאבני-תהום, כמו נקרז, סרֶקֶנְטִין (אבן הנחשת), דיֶאֶקְס וכו'. השרשרת הצפונית עוברת את האי לכל אורכו. בחלקו המזרחי של האי נעשים הרים אלה נמוכים יותר ומהווים רק שורת גבעות בתצי האי כֶרְפֶס הצר והבולט.

בין שני נושי ההרים הנ"ל משתרע מישור המסאוריה, שרחבו 30—15 ק"מ. הוא עובר את האי לכל אורכו ומהווה רצועה נוחה שעוברת בה גם דרכים וגם מסילת-הברזל היחידה של קפריסין —

* מספר העצים באי בשנת 1934 היה 224.000.

מפגנסקה, דרך ניקוניה, למזרפ. משורר הפסאוריה הוא אחד התלמים הפורים של האי, ביחוד בזכות מי התהום הנמצאים כאן בעומק מועט, שעל כן קל לנצלם לצרכי הקלאות. * ובכל זאת מעטים העצים במישור זה. במרכזו נמצאת ניקוניה, עיר הבירה של קפריסין. העיר בנויה בצורה עגולה. עד היום נשמרו בה החומות שנועדו להגן על העיר מפני התקפת התורכים ב-1570. האקלים חם כאן בקיץ והממשלה נוהגת לעבור לחדשי הקיץ למרודוס בהרים. **

ניקוניה היא העיר החשובה היחידה הנמצאת בפנים האי. יתר הערים הגדולות שוכנות לחוף הים. על מידותיהן ושיעור גידולן אפשר ללמוד מתוך הטבלה הניתנת בזה:

1931	1921	1881	
23 677	18 579	11 536	ניקוניה
15 349	13 302	6 006	לימסול
11 872	9 765	7 833	לרנקה
9 979	6 980	2 564	פגנסקה את נרוסקה
4 517	4 117	2 204	פפוס את קסטה
2 137	1 910		קרניה

פגנסקה הוא הנמל הטוב היחידי של האי. הוא מצויד במעגן בנוי, 7.5 מטר עומקו, התופס שטח של 275 על 180 מטר. בלרנקה ולימסול עונות האניות ממול לחוף, או (הספינות הקטנות יותר) על יד מזח פתוח, שארכו 275 מטר בלרנקה ו-60 מטר בלימסול; עומק המים ע"י המזח של לימסול הוא 4.7 מטר. הנמלים של פפוס וקרניה הם קטנים ושמותם, — עומקם 2,5 מטר בלבד, — ולכן יכולים הם לשמש רק לסירות. בימים כתקונם עגנו בנמלי האי אניות של חברות אימלקיות, צרפתיות, יוניות ומצריות בדרך לבירות, חיפה, פורט סעיד, אתונה, מריאס, גואה ומרסיל. כמו כן היה קיים קו אוירי סדיר של חברת „מיצר“ המצרית: ממצרים, ארץ ישראל לניקוניה, ומשם לעדנה בתורכיה. מספר הכפרים בקפריסין הוא למעלה מ-600. המספר הכללי של האוכלוסין היה:

בשנת 1881	186,173
1901 "	237,022
1921 "	310,715
1931 "	347,959

החלק הגדול של האוכלוסיה הם נוצרים המשתייכים לכנסייה האורתודוכסית ומדברים יונית; ב-1931 הניעו ל-81,5 למאה מכל האוכלוסים. המוסלמים, דוברי תורכית, בחלקם צאצאיהם של הכובשים התורכים, היוו ב-1931 18,5 למאה.*** האוכלוסיה בחלק מהכפרים היא מעורבת, אבל ישנם כפרים נוצרים ומוסלמים מהורים. היחסים בין שתי העדות העיקריות האלה — היונים והתורכים — והניגודים שביניהן קבעו במשך עשרות שנים את תוכן החיים הציבוריים הפוליטיים של האי, במידה שחיים כאלה היו במציאות. שאיפת היונים האורתודוכסים לצרף את האי אל ממלכת יון גרמה בשעתה לתסיסה ולמהומות, ובגללן בוסלה ב-1931 החוקה שהנתילה לאי אוטונומיה מקומית בסייגים מסוימים. בשנים האחרונות, וביחוד בהשפעת המצב הפוליטי החדש, נימששו גורמי תסיסה אלה, ועמדת תושבי האי כלפי השלטון הבריטי היתה, בדרך כלל, לויאלית. רושמה של מלחמת יון וכן גם עמדתה של תורכיה פעלו בנידון זה פעולה מובנת.

מספר היהודים באי הוא מועט — בשנת 1931 היו שם 160 נפש; רובם יושבים בערים. נעשו גם כמה נסיונות להתישבות הקלאית. הראשון שנעשה ב-1883 בקסטה ע"י פפוס נכשל בהחלט. השני, במרגו, בקצה ההרים, מדרום לניקוניה, התפתח יפה במשך שנים רבות. אך בשנים האחרונות הגרו רוב

* עד 1929 נקדחו 34 קידוחים המפיקים למעלה מ-15.000 טון מים ליום. שבהם משקים 8000 אקר אדמה.

** הטמפרטורה בניקוניה: מכסימום ממוצע 25.3 מכסימום מוחלט 43.3 (11.7.72)

מינימום " 12.5 מינימום " -3.3 (9.2.20)

*** השפות הרשמיות הן אנגלית, יונית ותורכית.

המתישבים מקפריסין ועלו ארצה. חלק מהכפרים סובל עוד מקדחת, שחוסלה לחלוטין בערים. מצב הבריאות הוא טוב, בדרך כלל. 6 בתי חולים משמשים את הציבור; הגדול ביניהם הוא בית התולים הממשלתי בניקוזיה, ובו 64 מפות.

את המקום הראשון בכלכלת האי תופסת התקלאות. בין הגידולים התשובים ביותר: חיטה (1.126.000 קילו ב"1934), שעורה (2.206.700 קילו), זיתים (6.658.000 אוקיות), כותנה, ענבים, חרובים, תפוחי-אדמה וכו'. את המקום השני ביצוא תופסת תוצרת המכרות. קפריסין ידועה עוד מזמנים קדומים כארץ עשירה במכרות*. ביחוד היה רב מספר מכרות הנתושת, שאת שרידיהם רואים בהרבה מקומות בהרים. התעשייה הזאת התחדשה, בערך, ב"1880. ב"1886 התחילו בניצול מכרות הנתושת של ליפני. ב"1922 הוחל בניצול המכרות של סקוריאיטיקה שיצרו ב"1929 — 288.110 מון עפרות נתושת. התומר הזה טובא ע"י מסילה למוח בקפריסין ונשלח משם. על יד המוח קיים מפעל לפירור העפרות. בכוחו של מפעל זה לעבד 1200 מון עפרות לשנה. במכרות אלו עובדים כ"2000 איש. חשוב גם ייצור האסבסט שמוצאים בסביבת הר מרודוס. בניצול המכרות האלו עובדים כ"6000 פועלים בקיץ וכ"1200 בחורף. התומר נשלח ע"י מסילה של קרונות תלויים, באורך של 30 ק"מ, ללימסול. ב"1929 הניע היצוא ל"13.800 מון, שהופקו מתוך שני מיליון מון אבנים, בקירוב. בקיצור נזכיר גם את תפוקת המלח מאגמים טבעיים גדולים על יד לרנקה ולימסול. מפיקים כ"2.500.000 אוקיות לשנה, בתדשים האחרונים של החורף. תעשייה זו היתה לפני יוחר חשובה, אבל מימי השלטון הבריטי בקפריסין נסגר לפניה השוק החשוב ביותר שלה, הוא התורכי. האגמים הנ"ל, הנבדלים מהים רק על ידי רצועות-חול לא-רחבות, מהיים גם מבחינות אחרות נקודות חשובות במפוגרפיה הכללית של האי. הסעיפים העיקריים במחר-החויץ היו:

יבוא 1934		יצוא 1934	
מכונות, רובן למכרות	79 979 לירות	עפרות נתושת	142 460 לירות
אריגי כותנה	73 500 "	חרובים	117 500 "
בנדי צמר	61 700 "	תוצרת מכרות אחרים	93 700 "
מכונות	50 000 "	תפוחי זהב	58 830 "
בנדי כותנה	41 300 "	תפוחי אדמה	58 630 "

לקפריסין רשת מפותחת של דרכים. מהם 114 ק"מ סוג א', ו"341 ק"מ סוג ב'. ובהם קשר סדיר באוטובוסים בין כל הנקודות החשובות באי. מסילת-ברזל צרה (76 ס"מ) נבנתה ב"1904 במישור המסאוריה, מפמנוסטה דרך ניקוזיה (60 ק"מ) למורפו (100 ק"מ), והוארכה ב"1915 עד לאקריו (122 ק"מ).

כוחות הבטחון באי לא היו מרובים בזמנים כתיקונם. המשפחה מורכבת מ"810 איש, ונוסף לזה נקבעה מאז 1930 פלוגה של תיל-רגלים בריטי בת 180 איש, הכפופה למפקדה בקהיר. בשנים שקדמו למלחמה הנוכחית נשמעו בכרימניה קולות שדרשו לפתח את קפריסין כבסיס ימי-אווירי חשוב, אשר ישרים את משולש-הבסיסים האסטרטגי אלכסנדריה—חיפה—קפריסין, לעיצוב השליטה הבריטית על מזרח הים התיכון ולשמירת המבואות לתעלת-סואץ. בין מצדדי הדעה הזאת בלפ סיר רונלד סמורס, הידוע לצבור בארץ-ישראל, שהיה מושלה של קפריסין עד למהומות היוניות (1931). הוא דרש לפתח באי בסיס לאניות-משותית ולצוללות, ולהכשיר את התנאים להקמת מרכז אוירוני-יבשה ואוירוני-ים (בשים לב למישור ולאגמים המצויים באי). אין, כמובן, כל ידיעה, באיזו מידה בוצעו תכניות מסוג זה במהלך המלחמה. ואולם ידיעות-העתונות מדברות על פיתוח שדות-תעופה מרובים, על ביצורים וריכוז כוח מזוין ניכר, ממובן בחלקו, הכולל יחידות מתלקי הקיסרות השונים. בני האי שותפו אף הם במידה מסוימת במאמץ-המלחמה, — ביחידה מיוחדת של נהגי פרדות שהגיעה גם לצרפת, ביחידת הובלה מיכנית שפעלה בקיריניקה, ביחידת הפרים וביחידות תיל-האוויר המלכותי שבמזרח התיכון.

* יש שקובעים שהשם קיפרוס מוצאו מהמלה cuprum — נחושת.